

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Tezimizin bu bölümünde, incelemesi yapılan eserler; konu, tema, zaman, mekân, şahıs kadrosu ve anlatma problemi başlıkları altında incelenip, benzerlikler ve farklılıklar yönünden değerlendirilecek ve bir sınıflandırma işlemi gerçekleştirilecektir.

I.KONU

A) Konusunu Türk Mitolojisinden Alan Eserler

Tiyatroda, evrensel konuların farklı ve uzak bakış açılarıyla anlatılma arzusu yazarları mitolojiden yararlanarak simgesel anlatımlı eserler ortaya koymaya yönlendirmiştir.

1986-2000 yılları arasında yazılan tiyatrolardan M. Uluğtekin YILMAZ'ın *Deli Dumrul*'u, Turgay NAR'ın *Tepegöz*'ü, Rahmi ÖZEN'in *Boğaç Han Destanı*, Turan OFLAZOĞLU'nun *Korkut Ata* adlı oyunları konusunu Türk mitolojisinden alan oyunlardır.

B) Konusunu İslâmiyet Öncesi Türk Tarihinden Alan Eserler

Cumhuriyet'in ilk yıllarından 1970 yılına kadar olan dönemde, konusunu İslâmiyet öncesi Türk tarihinden alan eserlere sıklıkla rastlanırken 1971-1985 yılları arasında İslâmiyet öncesi Türk tarihi eski önemini yitirmiştir. 1986-2000 yılları arasında yazılan tiyatrolarda ise bu durum devam etmiş ve bu konuda sadece iki eser yazılmıştır. Bunlar: Zeynep AVCI'nın *Gilgamiş*'i ve Osman TÜRKAY'ın *Ölümsüzlük Acısı*'dır.

C) Konusunu Türk-İslâm Tarihinden Alan Eserler

1986-2000 yılları arasında yazılan tiyatrolarda Türk-İslâm tarihine olan ilginin 1970-1985 yıllarındaki ilginin devamı olarak oldukça arttığı gözlenmektedir. Bunda özellikle Yunus Emre ve Hacı Bektaş vasıtasıyla aktarılmaya çalışılan sevgi ve hoşgörü anlayışının ve bu dönem içerisinde yer alan Yunus Emre Sevgi Yılı'nın önemli etkisi vardır.

Nihat ASYALI'nın *Yunus Diye Göründüm*, Sabahattin ENGİN'in *Yunus Emre*, M. Necati SEPETÇİOĞLU'nun *Yunus Emre*, Nezihe ARAZ'ın *Ballar Balını Buldum*, Recep BİLGİNER'in *Mevlâna Âşık ve Mâşuk'u*, Orhan ASENA'nın *Hünkar Bektaş Veli*'si, Orhan ASENA'nın *Yunus Emre'si*, Sabahattin ENGİN'in *Hacı Bektaş-ı*

Veli'si, Sabahat EMİR'in *Yunus Emre'si*, Sönmez ATASOY'un *Bizim Yunus'u*, Recep BİLGİNER'in *Sevgi ve Barış'ı* ve Nezihe ARAZ'ın *Kutlu Melek'i* konusunu Türk-İslâm tarihinden alan eserlerdir.

D) Konusunu Osmanlı Tarihinden Alan Eserler

Tiyatroda 1960'lı yıllardan sonra Osmanlı tarihine duyulan ilgi ve verilen eser sayısı artmıştır. Özellikle 1971-1985 dönemi ve onu takip eden 1986-2000 yılları arasında Osmanlı tarihini konu olarak alan oyunlar biyografik-tarihsel nitelikli oyunlardır. 1986-2000 yılları arasında konusunu Osmanlı tarihinden alan oyunlarda özellikle taht mücadeleleri ve bu mücadelelerin Osmanlı'ya verdiği zarar, büyük Osmanlı sultanları, adalet ve haksızlığa uğrayan devlet adamları işlenmiştir.

Turan OFLAZOĞLU'nun *Cem Sultan*, Orhan ASENA'nın *Sığıntı*, M. Aykaç ERGİNÖZ'ün *Taç ve Taht*, Özker YAŞIN'ın *Zafer ve Bağış*, Turan OFLAZOĞLU'nun *Sinan*, Osman KARATAŞ'ın *Altın Kalpli Türkler*, Turgut ÖZAKMAN'ın *Ben, Mimar Sinan*, Ülkü AYVAZ'ın *Vâli-i Vilâyet Hademe-i Devlet*, Osman KARATAŞ'ın *Bir Şişecik*, Necati CUMALI'nın *Vatan Diye Diye*, Güngör DİLMEN'in *Devlet ve İnsan*, Yılmaz KARAKOYUNLU'nun *Sokollu "Zirveden Sonra"*, Turan OFLAZOĞLU'nun *Topkapı*, Caner ARABACI'nın *Yavuz Selim*, Jale BAYSAL'ın *Cennetlik İbrahim Efendi*, Yüksel PAZARKAYA'nın *Haremden Kadın Kaçırma*, A. Cevat BALTA'nın *Özgürlük Babası Mithat Paşa*, Ülkü AYVAZ'ın *Nihavent Longa*, İ. Yılmaz SUNUCU'nun *Ulu Çınarın Kökleri*, Ahmet KABAKLI'nın *Şair-i Cihan Nedim*, Sabahattin ENGİN'in *Köroğlu*, Hidayet SAYIN'ın *Yıldırım Bayezid*, Funda GÜNYOL'un *Konstantiniye'nin Güneşi*, Kemal DEMİREL'in *Simavna Kadıoğlu Şeyh Bedreddin'in Yargılanması*, Yılmaz KARAKOYUNLU'nun *Önce İnsan(Mithat Paşa)*, Turan OFLAZOĞLU'nun *Kanuni Süleyman*, Turan OFLAZOĞLU'nun *Yavuz Selim*, Yücel İPEK'in *Cem Sultan*, Hidayet SAYIN'ın *Kanlı Kuşku* adlı eserleri konusunu Osmanlı tarihinden alan eserlerdir.

E) Konusunu Millî Mücadeleden Alan Eserler

1986-2000 yılları arasında yazılan tiyatroların önemli bir bölümü, konusunu Millî Mücadele'den alır. Bu konuda verilen eserlerin çokluğunun nedeni insanlara vatan sevgisi aşlamak, birlik ve beraberlik duygusunu güçlendirmek ve yakın tarihi daha iyi tanıtmaya düşüncesidir.

Kazım İŞIKTAÇ'ın *Anafartalar'da Kemal Yeri*, Fethi BOLAYIR'ın *Vatan Yolunda(Beraber Ölelim)*, Çetin ÖZDEMİR'in *İlk Kurşun*, Cahit ZARİFOĞLU'nun *Sütçü İmam*, Turan OFLAZOĞLU'nun *Atatürk*, Caner ARABACI'nın *Şahin Bey*, Kemal DEMİREL'in *Anafartalar'ın Beş Günü(6-10 Ağustos 1915)*, Tuncer CÜCENOĞLU'nun *Yıldırım Kemal*, İbrahim KESKİN'in *Çanakkale Bir Destandır*, Kemal Bekir MANAV'ın *Kâmil Bey*, Kemal KARAKIPÇAK'ın *Cihanda Bir Türk*, Nezihe ARAZ'ın *Kuvay-ı Milliye Kadınları*, İsmail ARSLAN'ın *Mustafa Kemal'in Tufanı*, M. Yaşar KAYNAK'ın *Vatanın Bağrındaki Hançer*, Ataol BEHRAMOĞLU'nun *Lozan*, Tarık BUĞRA'nın *Zafer Gaye Değildir*, Orhan ASENA'nın *Candan Can Koparmak*, Necati CUMALI'nın *Bağımsızlık Ya Da Ölüm*, Turan OFLAZOĞLU'nun *Mütarekeden Büyük Taarruza*, Yaşar GÜNER'in *Batan Gün*, Zeki ALAN'ın *Kurtuluş Savaşı ve Atatürk*, İbrahim AYAŞLI'nın *Kuva-yi Milliyeci Oldum*, Ziya ÖZTAN'ın *Bozkırda Bir Yalnız Adam*, Rahmi ÖZEN'in *Çanakkale Diye Diye*, Mustafa ASOĞLU'nun *Onurlu Direniş "Kuvayı Milliye"*, Bilgesu ERENUS *Halide*, adlı eserleri konusunu Millî Mücadele'den alan eserlerdir.

G) Konusunu Cumhuriyet Dönemi Türk Tarihinden Alan Eserler

1986-2000 yılları arasında yazılan tiyatroların içerisinde konusunu Cumhuriyet Dönemi Türk tarihinden alan eserlerin sayısı çok fazla değildir. Fakat, buna rağmen sayı olarak yine de daha önceki dönemlerden fazladır. Bu eserlerde; Atatürk devrimleri, Atatürk'ün hayatının çeşitli dönemleri ve Cumhuriyet rejimi çeşitli yönleriyle ele alınmıştır.

H. İbrahim YILDIRIM'ın *İstiklâl Marşı Nasıl Yazıldı?*, Ahmet ULUŞAN'ın *İstiklâl Marşımızın Doğuşu*, Güngör DİLMEN'in *Hakimiyet-i Milliye Aşevi*, Nezihe ARAZ'ın *Bir Kırmızı Gül*, Refik ERDURAN'ın *Metamorfoz*, Recep BİLGİNER'in *Zaferden Sonra*, Halit REFİĞ'in *Gazi İle Latife*, Ferdi MERTER'in *O'nun Ülküsü*, Recep BİLGİNER'in *Savaştan Barışa Aşktan Kavgaya* adlı eserleri konusunu Cumhuriyet Dönemi Türk tarihinden alan eserlerdir.

1986-2000 yılları arasında yazılan tiyatroların içerisinde konusunu Cumhuriyetten sonra gelişen olaylardan alan eserler de vardır. Bunlar, konularını ihtilâl ve ayaklanmalar ile çeşitli topraklarda yaşayan Türklerin yaşantısından almaktadır.

Bilgesu ERENUS'un *555 K(5 Mayıs 5 Kızılay)*, Ülker KÖKSAL'ın *Karanlıkta İlk Işık*, Ali ERDAL'ın *Destan ve Kurşun* adlı eserleri bu tür eserlerdendir.

II. TEMA

A) TOPLUMSAL TEMALAR

1986-2000 yılları arasında yazılan ve konusunu Türk tarihinden alan tiyatrolarda işlenen toplumsal temalarda; vatan sevgisi, Atatürk sevgisi ve Atatürkçü düşünce, Millî Mücadele, Taht Kavgalarının Osmanlı Devleti'ne Verdiği Zarar, Fetih, Adalet, Özgürlük Mücadelesi, Sevgiye Dayalı Bir Düzen, Birlik ve Beraberlik, Başkaldırı, Tarih Bilinci, İhanet, Fikir Çatışmasının Zararları ve Büyük Saltanat işlenmiştir.

1. Vatan Sevgisi

Vatan sevgisi teması daha önceki dönemlerde olduğu gibi bu dönemde yazılan eserlerin bir çoğunun ortak temasıdır. Bu tema, oyunlarda vatansever halk, köylüler, aydınlar ve gizli kahramanların kimliğinde, özellikle Millî Mücadele döneminin anlatımında verilmiştir. Eserlerde vatan sevgisi ve vatan severler idealize edilerek bu düşünce özendirilmeye çalışılmıştır.

Kazım İŞIKTAÇ'ın *Anafartalar'da Kemal Yeri*, Fethi BOLAYIR'ın *Vatan Yolunda(Beraber Ölelim)*, Çetin ÖZDEMİR'in *İlk Kurşun*, Cahit ZARİFOĞLU'nun *Sütçü İmam*, Caner ARABACI'nın *Şahin Bey*, H. İbrahim YILDIRIM'ın *İstiklâl Marşı Nasıl Yazıldı?*, Kemal DEMİREL'in *Anafartalar'ın Beş Günü(6-10 Ağustos 1915)*, Ahmet ULUŞAN'ın *İstiklâl Marşımızın Doğuşu*, Necati CUMALI'nın *Vatan Diye Diye*, Tuncer CÜCENOĞLU'nun *Yıldırım Kemal*, Kemal KARAKIPÇAK'ın *Cihanda Bir Türk*, İsmail ARSLAN'ın *Mustafa Kemal'in Tufanı*, M. Yaşar KAYNAK'ın *Vatanın Bağrındaki Hançer*, Yüksel PAZARKAYA'nın *Haremden Kadın Kaçırma*, Tarık BUĞRA'nın *Zafer Gaye Değildir*, Turan OFLAZOĞLU'nun *Mütarekeden Büyük Taarruza*, Ziya ÖZTAN'ın *Bozkırda Bir Yalnız Adam*, Rahmi ÖZEN'in *Çanakkale Diye Diye* adlı oyunlarında vatan sevgisi teması işlenmiştir.

2. Atatürk Sevgisi ve Atatürkçü Düşünce

Bu dönemde konusunu Atatürk'ün hayatı, inkılapları, anıları ve evliliğinden alan bir çok oyun yazılmıştır. Bu eserlerin çoğunda aynı zamanda Millî Mücadele'nin teşkilatlanma çabası da anlatılmıştır.

Turan OFLAZOĞLU'nun *Atatürk*, Refik ERDURAN'ın *Metamorfoz*, Recep BİLGİNER'in *Zaferden Sonra*, Orhan ASENA'nın *Candan Can Koparmak*, Nezihe ARAZ'ın *Bir Kırmızı Gül*, Halit REFİĞ'in *Gazi İle Latife*, Ferdi MERTER'in *O'nun Ülküsü*, Zeki ALAN'ın *Kurtuluş Savaşı ve Atatürk*, Recep BİLGİNER'in *Savaştan Barışa Aşktan Kavgaya* adlı oyunlarında Atatürk sevgisi ve Atatürkçü düşünce teması işlenmiştir.

3. Millî Mücadele

Bu temayı işleyen eserlerde Millî Mücadele'nin haklılığı, gerekliliği, bağımsız yaşamının önemi, Manda düşüncesinin kabul edilmezliği, Kuva-yi Milliye'nin oluşum süreci ve Çanakkale Savaşları'nın destanlaşan hikâyeleri gibi konular işlenmiştir.

İbrahim KESKİN'in *Çanakkale Bir Destandır*, Kemal Bekir MANAV'ın *Kâmil Bey*, Nezihe ARAZ'ın *Kuvay-ı Milliye Kadınları*, Ataol BEHRAMOĞLU'nun *Lozan*, Necati CUMALI'nın *Bağımsızlık Ya Da Ölüm*, Yaşar GÜNER'in *Batan Gün*, İbrahim AYAŞLI'nın *Kuva-yi Milliyeci Oldum* ve Mustafa ASOĞLU'nun *Onurlu Direniş "Kuvayı Milliye"* adlı eserlerinde Millî Mücadele teması işlenmiştir.

4. Taht Kavgalarının Osmanlı Devleti'ne Verdiği Zarar

1986-2000 yılları arasında yazılan ve konusunu Türk tarihinden alan tiyatroların Osmanlı Tarihi'ni ele alanlarının büyük bir bölümü tema olarak taht kavgaları ve bundan doğan evlat- kardeş katlinin Osmanlı'ya verdiği zararı, Osmanlı'yı içten parçalamayı plânlayan devletlerin bunu bir bölücülük sebebi olarak kullanmasını anlatılır. Eserlerde bu durum bir Cihan Devleti olan Osmanlı'nın yıkıma gidişinin en önemli sebeplerinden olarak gösterilir.

Turan OFLAZOĞLU'nun *Cem Sultan*, Orhan ASENA'nın *Sığıntı*, M. Aykaç ERGİNÖZ'ün *Taç ve Taht*, Turan OFLAZOĞLU'nun *Kanuni Süleyman*, Yücel İPEK'in *Cem Sultan* ve Hidayet SAYIN'ın *Kanlı Kuşku* adlı eserleri tema olarak Osmanlı'daki taht mücadelelerinin Devlete verdiği zararı işler.

5. Fetih

Bu dönemde özellikle Osmanlı'nın yükselme dönemini ele alan eserlerde fetih ve Cihan Devleti olma düşüncesi ayrıca kazanılan toprakların kimseye bağışlanamazlığı tema olarak işlenmiştir.

Özker YAŞIN'ın *Zafer ve Bağış*, Caner ARABACI'nın *Yavuz Selim* ve Turan OFLAZOĞLU'nun *Yavuz Selim* adlı eserleri fetih temasını işleyen oyunlardır.

6. Adalet

Dönemin özellikle Osmanlı tarihini işleyen eserlerinde Osmanlı'nın adalet anlayışı, Osmanlı'nın özellikle çöküşe gittiği dönemlerde halkın adalet arzusu ve adaletsiz yöneticilerin halka verdiği sıkıntı anlatılmıştır.

Osman KARATAŞ'ın *Altın Kalpli Türkler*, Ülkü AYVAZ'ın *Vâli-i Vilâyet Hademe-i Devlet*, Osman KARATAŞ'ın *Bir Şişecik* ve Yılmaz KARAKOYUNLU'nun *Sokollu "Zirveden Sonra"* adlı oyunları adalet temasını işleyen oyunlardır.

7. Özgürlük Mücadelesi

1986-2000 yılları arasında yazılan ve konusunu Türk tarihinden alan tiyatroların içerisinde Özgürlük teması özellikle "Özgürlük Babası" olarak bilinen Mithat Paşa'nın karakteri, hayatı ve Abdülhamit'e karşı verdiği özgürlük mücadelesiyle dile getirilmeye çalışılmıştır. Bu oyunlarda Mithat Paşa, bir özgürlük kahramanı olarak idealize edilmiştir. Bu konuda farklı olan tek eser Türklerin yakın tarihte Bulgaristan'da gördüğü zulmü ve özgürlük arzularını anlatan Ali ERDAL'ın *Destan ve Kurşun* adlı eseridir.

Güngör DİLMEN'in *Devlet ve İnsan*, A. Cevat BALTA'nın *Özgürlük Babası Mithat Paşa* ve Yılmaz KARAKOYUNLU'nun *Önce İnsan(Mithat Paşa)* adlı eserleri bu dönemde Özgürlük temasını işleyen oyunlardır.

8. Sevgi

Bu tema, özellikle Anadolu halkının zor dönemlerinde birlik ve beraberliği sevgi ve hoşgörü çerçevesinde gerçekleştirmeye çalışan Yunus ve Hacı Bektaş gibi sevgi kahramanlarının hayatları, sevgi anlayışları anlatılarak verilmeye çalışılmıştır. Bu durum yaşadıkları dönemden sonraki yüzyıllara birer sevgi temsilcisi olarak taşınan Yunus ve Hacı Bektaş felsefesinin anlaşılması ve uygulanmaya çalışılması için önemlidir. Bu dönemde Özellikle Yunus ile ilgili yazılan eserlerin fazlalığında 1991 yılının dünya çapında "Yunus Emre Sevgi Yılı" olarak kabul edilmesi ve çeşitli etkinliklerle kutlanmasının önemi büyüktür.

Sabahattin ENGİN'in *Yunus Emre*, M. Necati SEPETÇİOĞLU'nun *Yunus Emre*, Nezihe ARAZ'ın *Ballar Balını Buldum*, Orhan ASENA'nın *Yunus Emre*, Sabahat EMİR'in *Yunus Emre*, Sönmez ATASOY'un *Bizim Yunus* ve Recep BİLGİNER'in *Sevgi ve Barış* adlı eserleri dönemin sevgi temasını dile getiren oyunlardır.

9. Birlik ve Beraberlik

Bu tema özellikle Hacı Bektaş'ın Anadolu'daki Türkmenleri Selçuklu ve Moğol'un zararlarından koruyup tasavvufun getirdiği sevgi ve hoşgörü anlayışıyla birleştirmeye çalışmasıyla verilir.

Orhan ASENA'nın *Hünkar Bektaş Veli*, Sabahattin ENGİN'in *Hacı Bektaş-ı Veli* ve Nezihe ARAZ'ın *Kutlu Melek* adlı eserleri tema olarak birlik ve beraberliği işleyen oyunlardır.

10. Başkaldırı

1986-2000 yılları arasında yazılan ve konusunu Türk tarihinden alan tiyatroların içerisinde tarihin çeşitli dönemlerinde gerçekleşen devlete, yönetime ve haksızlığa başkaldırı niteliğindeki ayaklanma, ihtilâl ve teşkilatlı mücadeleleri inceleyen oyunlar vardır.

Bilgesu ERENUS'un *555 K(5 Mayıs 5 Kızılay)*, Ülker KÖKSAL'ın *Karanlıkta İlk Işık*, Sabahattin ENGİN'in *Koroğlu* ve Kemal DEMİREL'in *Sınavna Kadısoğlu Şeyh Bedreddin'in Yargılanması* adlı eserleri tema olarak başkaldırıcı işleyen eserlerdir.

11. Tarih Bilinci

Bu dönemde tema olarak tarih bilincini işleyen iki eser bu temayı iki farklı yönüyle verir. Bunlardan Nihat ASYALI'nın *Yunus Diye Göründüm* adlı oyunu şairlerin ve edebiyatın tarihi kuruluktan uzak ve tarih kitaplarından daha güzel anlattığı düşüncesini içerirken İ. Yılmaz SUNUCU'nun *Ulu Çınarın Kökleri* adlı eseri ise Osmanlı'nın kuruluşu ve gelecekte Osmanlı tarihi konusundaki kültür yozlaşmasını ifade eder.

12. İhanet

Bu dönemde ihaneti tema olarak işleyen iki farklı eserin her biri ihaneti hem toplumsal tema hem de bene yönelik tema olarak işler. İki eserde de ihanet, kişisel ihanetten toplumsal ihanete dönüşür.

Turgay NAR'ın *Tepegöz*'ü ve Funda GÜNYOL'un *Konstantiniye'nin Güneşi* adlı eserleri ihaneti anlatan oyunlardır.

13. Fikir Çatışmasının Zararları

Bu dönemde Güngör DİLMEN'in *Hakimiyet-i Milliye Aşevi* adlı eseri yeni kurulan devletin vekillerinin fikir çatışmalarının; düzenin sağlanması, hızlı bir gelişim ve düşmana karşı beraber hareket edilmesini engelleyen , inkılaplarla gerçekleşecek asıl kurtuluşu ertelemeye çalışan bir zihniyetin zararlarını işler.

14. Sanat

Turan OFLAZOĞLU'nun *Topkapı* adlı eserinde, insan yaşamı için büyük ama Topkapı'nın ömrü içinde çok küçük olan insan saltanatlarını Topkapı'nın geride bıraktığı, döneminde gözde saray olarak sürdürdüğü saltanatın yanında onun, saltanat bitip çağdaş bir Türkiye kurulduğunda bile her geçen gün turistik değer olarak daha da önem kazanıp hiçbir sultan ya da insanın kavuşamadığı asıl saltanata kavuştuğu düşüncesi anlatılır. Bu eserde bütün saltanatların geçici olduğu, saltanatını sanatla taçlandırılanların sonsuza kadar yaşayacağı vurgulanmıştır.

B)'BEN'E YÖNELİK TEMALAR

1986-2000 yılları arasında yazılan ve konusunu Türk tarihinden alan tiyatrolarda 'ben'e yönelik olarak işlenen temalar oldukça azdır. Bunlar:

1. Ölümsüzlük Arzusu ve Ölümün Gerçekliği

Bu temaya, özellikle konusunu mitolojiden ve İslâmiyet öncesi Türk tarihinden alan bazı eserlerde rastlanmaktadır. Bu temayı işleyen üç eserde de ölümsüzlük arzusu için yaşanıp mücadele verilirken sonunda ölümün dünyanın en önemli gerçeği olduğunun bilincine varılır.

Zeynep AVCI'nın *Gilgamiş*, Turan OFLAZOĞLU'nun *Korkut Ata* ve Osman TÜRKEY'in *Ölümsüzlük Acısı* adlı eserleri bu temayı işleyen oyunlardır.

2. Yeniye ve Mükemmeli Başarıp Ebediyeti Yakalama Arzusu

Bu tema, insandaki yaratma, yapılmamış yapma ve tek olma arzusunu yansıtan bir temadır. Özellikle, sanatının ve çabasının yaşadığı dönemle sınırlı kalmayıp ebediyete taşınması düşüncesini, hırsını taşıyan insanlarda kendini gösteren bir özelliktir.

Turan OFLAZOĞLU'nun *Sinan*, Turgut ÖZAKMAN'ın *Ben, Mimar Sinan*, Jale BAYSAL'ın *Cennetlik İbrahim Efendi* veÜlkü AYVAZ'ın *Nihavent Longa* adlı eserleri bu temayı işleyen eserlerdir.

3. Aşk ve Fedakârlık

Bu dönemin eserlerinde az ve yan tema olarak işlenen aşk M. Uluğtekin YILMAZ'ın *Deli Dumrul* adlı eserinde beraberinde gelen fedakarlıkla asıl tema olarak işlenmiştir. Oyunda işlenen iki eş arasındaki aşk birbiri için canını vermeyi kabul edebilecek kadar yüce bir aşktır.

4. Dostluk

Bu dönemde yazılan Recep BİLGİNER'in *Mevlâna Âşık ve Mâşuk* adlı eseri, iki insanın manevî paylaşımlara dayanan ve etraf tarafından eleştirilip yanlış anlaşılmasına rağmen fedakârlıklarla devam ettirilen dostluk temasını işler.

5. İktidar Hırsı

Bu dönemde iktidar hırsını ana tema olarak işleyen tek eser Rahmi ÖZEN'in *Boğaç Han Destanı*'dir. Eserde bir babanın iktidar hırsından dolayı oğlunu öldürmeye çalışması fakat sonuçta fitnecilerden boyunun da kendisinin de oğlu tarafından kurtarılması anlatılır.

6. Doyumsuzluk

Hidayet SAYIN'ın *Yıldırım Bayezid* adlı eserinde Timur'un şahsî doyumsuzluklarının kendisine ve yakınlarına verdiği zarar anlatılır.

7. Yanlış Anlaşılma Korkusu

Ahmet KABAKLI'nın *Şair-i Cihan Nedim* adlı eserinde Nedim'in hayal dünyasının zenginliğinden dolayı yazdığı şiirlerin ileriki dönemlerde yanlış anlaşılmasının ona verdiği rahatsızlık dile getirilir. Ayrıca, Bilgesu ERENUS'un *Halide*

adlı eserinde de Halide Edip Adıvar'ın bütün yararlılıklarının unutulup ileride, mandacı bir insan olarak tanınması fikri işlenmiştir.

III. ZAMAN

1986-2000 yılları arasında yazılan ve konusunu Türk tarihinden alan tiyatrolarda olay zamanı olarak belirli dönemlerle sınırlı kalınmamış, çok çeşitli dönemleri anlatan eserler verilmiştir. Bu çeşitliliğin nedeni, iki binli yıllara giderken Türk tarihinin her dönemine ilginin devam ediyor olmasıdır.

Bu dönemde konusunu Osmanlı tarihinden alan eserlerin sayısı oldukça fazladır. Osmanlı tarihi, tarihî tiyatrolar içerisindeki önemini 2000 yılına kadar kaybetmeyen ve her dönemde oldukça fazla esere konu olan bir dönemdir. Daha çok Kanuni, Yavuz Selim, Cem Sultan ve II. Abdülhamit dönemine ilgi artmış ve bu dönemler çeşitli yönleriyle eserlerde ele alınmıştır.

1998 yılının Cumhuriyet'in 75. yılı kutlamalarına denk gelmesi bu dönem ve sonrasında Millî mücadele ile Atatürk hakkında verilen eserlerin sayısında bir artış sağlamıştır. Bu konularda yazılan eserlerden özellikle son dönemde yazılıp Atatürkle ilgili olanlar senaryo tarzında yazılmıştır.

Bu dönemde en çok işlenen konulardan sevgi ve hoşgörü- birlik ve beraberlik düşüncesi Yunus Emre'nin dönemi, hayatı ve anlayışı bir çok eserde anlatılarak dile getirilmiştir. 1991 yılının Yunus Emre Sevgi Yılı olarak kabul edilmesinin eserlerinin sayısının çok olmasında etkisi büyüktür. Ayrıca, toplumun sevgi ihtiyacı ile birlik ve beraberlik arzusunun da buna etkisi vardır.

Özellikle konusunu Osmanlı tarihinden alan eserlerde çok uzun zaman dilimlerini kapsayan eserler vardır. Bunlardan en önemlisi Turan OFLAZOĞLU'nun *Topkapı* adlı eseridir. Eser, Topkapı'nın, devrinde dört asır süren saltanatını anlatır. Eserin zaman diliminin uzunluğu sayfa sayısına da yansımıştır.

Bu dönemde özellikle olay zamanı ile anlatma zamanı aynı olan eserler dikkati çeker. Bu eserlerin bazılarında gerek anılar gerekse direk geri dönüşlerle geçmiş tarihlerin de anlatılması önemli bir özelliktir. Bilgesu ERENUS'un *555 K (5 Mayıs 5 Kızılay)*, Refik ERDURAN'ın *Metamorfoz*, Nezihe ARAZ'ın *Bir Kırmızı Gül*, Ferdi MERTER'in *O'nun Ülküsü*, Ziya ÖZTAN'ın *Bozkırda Bir Yalnız Adam*, Bilgesu ERENUS'un *Halide* adlı eserleri bu konuda örnek verilebilecek eserlerdir.

Dönemde, az sayıda da olsa konusunu yakın tarihten alan eserler vardır. Bunlar: Bilgesi ERENUS'un *555 K(5 Mayıs 5 Kızılay)*, Ülker KÖKSAL'ın *Karanlıkta İlk Işık*, Ali ERDAL'ın *Destan ve Kurşun* adlı eserleridir.

IV. MEKÂN

1986-2000 yılları arasında yazılan ve konusunu Türk tarihinden alan tiyatrolarda kullanılan mekânların içerisinde iç mekânlar ağırlıktadır. Genel mekân olarak Anadolu, İstanbul, Ankara, İzmir, Samsun, Amasya, Erzurum, Sivas gibi mekânlar kullanılmıştır. Az da olsa eserlerde genel mekânların tasvirine yer verilmiştir. Kazım İŞIKTAÇ'ın *Anafartalar'da Kemal Yeri* adlı eserinde bölgenin genel tasvirine yer verilmiştir:

BOLAYIR

Kavak, ortaköy, Koruköy'ü geçince karşiki tepeler üzerinde bir nahiye bucağı. Ovaya, saroz körfezine hakim bir vaziyette bir çok tarihi vakalara sahne olmuş bir yer. Saroz körfezine ve ovaya hakim bir tepe üzerinde Türk mimari yapısı türbe, uzun selvilerle bezenmiş rengarenk güllerle süslenmiş vatan uğrunda canlarını feda eden şehitlerin istirahatgahı olan mezarlar, güzel çiçeklerle süslü park...¹

Dönemin eserlerinde kullanılan iç mekânların tasvirlerine ise sık sık yer verilmiştir. Bu konuda ayrıntılı tasvirler önemli yer tutar. Çetin ÖZDEMİR'in *İlk Kurşun* adlı eserindeki iç mekân tasviri bu meseleye iyi bir örnektir:

(Hasan Tahsin'in evi. Solda pencere, sağda kapı. Tam karşıda bir masa, iki yanda birer tahta iskemle. Sol yanda tahtadan bir sedir. Masadan yeterince yüksekte ve yanda bez bir muhafaza içinde Kur'an-ı Kerim. Sağ duvarda elbise asma yerleri. Kapının arkasında postekiden bir seccade asılıdır, yanında testi vardır. Yerdeki birkaç minderle masanın üstündeki gaz lambası dekoru tamamlar.)²

Dönemin, özellikle Osmanlı tarihini anlatan eserlerinde tarihî mekânlara sık sık rastlanır. Bunların içerisinde; Topkapı Sarayı, Yıldız Sarayı, Çankaya Köşkü ve şehzade sarayları önemli yer tutar. Bu mekânlar, bazı eserlerde sadece belirtilip geçerken bazılarında tasvir edilmiştir. M. Aykaç ERGİNÖZ'ün *Taç ve Taht* adlı eserindeki Şehzade Cem Sarayı'nın anlatımı buna iyi bir örnek teşkil eder:

(Konya Karaman'da, Şehzade Cem'in Sarayı. İç avlu. Bir yaz günü, akşamüstü. Bir şadırvan. Uşaklar kaselere şiraz şarabı dolduruyor. Şadırvanın çevresinde postlara ve yastıklara uzanmış gençler. Gençler saray ileri gelenleridir. Çoğu ozandır. Şehzade Cem, en baş köşede oturmaktadır. Yirmi yaşında, sıırım gibi uzun boylu, yakışıklı bir gençtir. Hemen

¹ Kazım İŞIKTAÇ, *Anafartalarda Kemal Yeri*, Özdemir Basımevi, İstanbul, 1986, s. 16.

² Çetin ÖZDEMİR, *İlk Kurşun*, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1986, s.21.

yanında Cem'in danışmanı, yirmidört yaşında Şair Sadi oturmaktadır. Derinden gelen bir müzik sesi duyulmaktadır.)³

Eserlerde kullanılan iç mekânlar oda, salon, kahvehane, dergâh, tekke gibi yerler kullanılmıştır. Bu yerler genellikle ayrıntılı olarak tasvir edilmiştir. . Osman KARATAŞ'ın *Bir Şişecik* adlı eserindeki oda tasviri bu konuda iyi bir örnektir:

“ Bir oda. Sedir ve yastıklar. Sedire yakın bir masa, duvarda asılı bir halı ve denizde kayık manzarası. Kapıya yakın yerlerde su kapları vardır.”⁴

Rahmi ÖZEN'in *Boğaç Han Destanı* adlı eserinde Dirse Hanım Otağı tasvir edilmiştir:

“Dirse Hanım Otağı... Işıklar yandıktan sonra dışarıdan köpek havlamaları ve at kişnemeleri duyulur... Yiğitlerin, yaklaşan ve tekrar uzaklaşan anlaşılmayan seslerine, Dirse Hatun arada kulak verir...”⁵

³ M Aykaç ERGİNÖZ, *Taç ve Taht*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1987, s. 15.

⁴ Osman KARATAŞ, *Altın Kalpli Türkler*, Bayrak Yayıncılık, İstanbul, 1988, s. 21.

⁵ Rahmi ÖZEN, *Çanakkale diye Diye*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1999, s. 18.

V. ŞAHİS KADROSU

A)Tarihî Şahıslar

1986-2000 yılları arasında yazılan ve konusunu Türk tarihinden alan tiyatrolar daha çok tarihsel- biyografik oyun özelliği gösterir. Anlatılan olaylara konu olan şahısların çoğu Osmanlı ve Millî Mücadele tarihinde olayların ortaya çıkmasında rol oynayan şahısların içerisinde yer almıştır.⁶

1. Erkek Şahıslar

a) Mücadeleleri ve Başarıları ile Tarihe Işık Tutanlar

1986-2000 yılları arasında yazılan ve konusunu Türk tarihinden alan tiyatrolarda, mücadeleleri ve başarıları ile tarihe ışık tutan kahramanlar tarihin çok çeşitli dönemlerinden seçilmiş kahramanlardır. Bu kahramanlar, daha çok millet ruhunu, başarı, cesaret ve mücadeleyi sergilemek amacıyla eserlerde rol alan kişilerdir.

Kazım İŞIKTAÇ'ın *Anafartalar'da Kemal Yeri*, Turan OFLAZOĞLU'nun *Atatürk*, Kemal DEMİREL'in *Anafartalar'ın Beş Günü(6-10 Ağustos 1915)*, Refik ERDURAN'ın *Metamorfoz*, Recep BİLGİNER'in *Zaferden Sonra*, Tarık BUĞRA'nın *Zafer Gaye Değildir*, Orhan ASENA'nın *Candan Can Koparmak*, Nezihe ARAZ'ın *Bir Kırmızı Gül*, Halit REFİĞ'in *Gazi İle Latife*, Necati CUMALI'nın *Bağımsızlık Ya Da Ölüm*, Turan OFLAZOĞLU'nun *Mütarekeden Büyük Taarruza*, Ferdi MERTER'in *O'nun Ülküsü* Zeki ALAN'ın *Kurtuluş Savaşı ve Atatürk*, Recep BİLGİNER'in *Zaferden Sonra* ve Ziya ÖZTAN'ın *Bozkırda Bir Yalnız Adam* adlı eserlerinde Atatürk, verdiği mücadele ve yaşantısı ile tarihe ışık tutan şahıstır.

Çetin ÖZDEMİR'in *İlk Kurşun*'unda Hasan Tahsin, Ülker KÖKSAL'ın *Karanlıkta İlk Işık*'ında Kubilay, Cahit ZARİFOĞLU'nun *Sütçü İmam*'ında Sütçü İmam, H. İbrahim YILDIRIM'ın *İstiklâl Marşı Nasıl Yazıldı?* ve Ahmet ULUŞAN'ın *İstiklâl Marşımızın Doğuşu* adlı eserlerinde Mehmet Akif, Necati CUMALI'nın *Vatan Diye Diye*'sinde Namık Kemal, Jale BAYSAL'ın *Cennetlik İbrahim Efendi*'sinde İbrahim Müteferrika, Güngör DİLMEN'in *Devlet ve İnsan*, A. Cevat BALTA'nın *Özgürlük Babası Mithat Paşa*, Yılmaz KARAKOYUNLU'nun *Önce İnsan(Mithat*

⁶ Tarihi şahısların tasnifinde Abdullah Şengül'ün, "II. Meşrutiyet Tiyatrosunda Türkçülük İdeali Etrafında Kaleme Alınan Eserlerde Şahıs Kadroları" adlı makalesinden faydalanılmıştır. Bu konuda daha geniş bilgi için bk. *Türk Yurdu*, C. 18, s. 131, s. 55-60.

Paşa) adlı eserlerinde ise Mithat Paşa mücadele ve başarıları ile tarihe ışık tutan kişilerdir.

Turan OFLAZOĞLU'nun *Sinan* ve Turgut ÖZAKMAN'ın *Ben, Mimar Sinan* adlı eserlerinde Mimar Sinan, Yılmaz KARAKOYUNLU'nun *Sokollu "Zirveden Sonra"* eserinde Sokollu, Caner ARABACI'nın *Yavuz Selim* adlı eserinde Sultan Selim, Hidayet SAYIN'ın *Yıldırım Bayezid* adlı eserinde Sultan Bayezid, Turan OFLAZOĞLU'nun *Kanuni Süleyman'ında* Sultan Süleyman, Turan OFLAZOĞLU'nun *Yavuz Selim*'inde Sultan Selim Osmanlı döneminde tarihe ışık tutan başarılı kişilerdir.

b) Kendilerini Devletin ve Milletin Hizmetkârı Olarak Görenler

Bu dönemde yazılan ve konusunu Türk tarihinden alan oyunlardan özellikle Osmanlı tarihini işleyen eserlerde hayatlarını devlete hizmete adanmış Padişah, sadrazam ve diğer devlet adamları devlete zarar verenlerle mücadele ederek anlatılmış ve idealize edilmiştir.

Turan OFLAZOĞLU'nun *Atatürk*'ünde İsmet Paşa, Özker YAŞIN'ın *Zafer ve Bağış*'ında Sokollu, Yılmaz KARAKOYUNLU'nun *Sokollu "Zirveden Sonra"*sında Sokollu, Caner ARABACI'nın *Yavuz Selim*'inde Yavuz, Güngör DİLMEN'in *Hakimiyet-i Milliye Aşevi*'nde İsmet Paşa, Hidayet SAYIN'ın *Yıldırım Bayezid*'inde Bayezid ve Turan OFLAZOĞLU'nun *Yavuz Selim*'inde Yavuz Selim kendilerini devletin ve milletin hizmetkârı olarak görenlerdir.

c) Kendilerini ve Çıkarlarını Devletten Üstün Görenler

Bu dönemde her şeyiyle devlete hizmet edenlerin karşı safında yer alan çıkarıcı insanlar da devlette üst kademe bulunan fakat makam ve mevkilerini sadece kendi menfaatleri için kullananlardır. 1986-2000 yılları arasında yazılan ve konusunu Türk tarihinden alan tiyatrolarda yazarlar bu insanların Osmanlıya verdiği zararı sergilemek ve entrikaları ortaya çıkarmak için bu kişileri sergilemişlerdir.

Turan OFLAZOĞLU'nun *Atatürk*'ünde Ali Galip Paşa ve Reşit Paşa, Özker YAŞIN'ın *Zafer ve Bağış*'ında Sultan Selim, , Turan OFLAZOĞLU'nun *Sinan*'ında Rüstem Paşa, Ülkü AYVAZ'ın *Vâli-i Vilâyet Hademe-i Devlet*'inde Şerif Hüseyin, Yılmaz KARAKOYUNLU'nun *Sokollu "Zirveden Sonra"*sında III. Selim, Şeyhülislam

Hamdi, Saadettin Efendi, İdris Ağa, Üveys Paşa, Şeyh Şuca, Güngör DİLMEN'in *Hakimiyet-i Milliye Aşevi*'nde Reşit Bey, Yüksel PAZARKAYA'nın *Haremde Kadın Kaçırma*'sında Sultan Mehmet Reşat, A. Cevat BALTA'nın *Özgürlük Babası Mithat Paşa*'sında Abdülhamit, Halit REFİĞ'in *Gazi İle Latife*'sinde Vahdettin, Ahmet KABAKLI'nın *Şair-i Cihan Nedim*'inde III. Ahmet, Yılmaz KARAKOYUNLU'nun *Önce İnsan(Mithat Paşa)* adlı eserinde Abdülhamit, Turan OFLAZOĞLU'nun *Kanuni Süleyman*'ında Rüstem Paşa, Yücel İPEK'in *Cem Sultan*'ında Bayezid, Hidayet SAYIN'ın *Kanlı Kuşku*'sunda ise Koca Sinan Paşa kendilerini ve çıkarlarını devletten üstün görenlerdir.

d)Adalet ve Dürüstlüğü Şiar Edinenler

Bu dönemde yazılan eserlerde, özellikle Osmanlı tarihini anlatan eserlerde tarihe adalet ve dürüstlükleriyle büyük katkıda bulunmuş ve bu özellikleriyle tarihe geçmiş kişiler ele alınarak onların adalet ve dürüstlük anlayışları dikkatlere sunulmuştur.

Turan OFLAZOĞLU'nun *Atatürk*'ünde Müftü Rifat, Özker YAŞIN'ın *Zafer ve Bağış*'ında Tarihçi Ali, , Osman KARATAŞ'ın *Altın Kalpli Türkler*'inde Fatih Sultan Mehmet ve Hızır Bey, Kemal DEMİREL'in *Sınavna Kadıoğlu Şeyh Bedreddin'in Yargılanması* adlı eserinde ise Çelebi Mehmet tarihte adalet ve dürüstlükleriyle bilinip örnek olan kişilerdir.

e) Aklını Kullanma (İradî İnsan) Özelliğine Sahip Olanlar

Tarihte, özellikle verdiği zor ve akıllıca kararlarla tanınan komutanlar ile gelişim ve yenileşmenin öncüsü olan karakterler bu özellikleriyle ön plâna çıkan karakterlerdir.

Turan OFLAZOĞLU'nun *Atatürk*'ünde Karabekir Paşa, Necati CUMALI'nın *Vatan Diye Diye*'sinde ise Namık Kemal ve Ebuuzziya Tefvik bu konuda öne çıkarılan kişilerdir.

f) Etki Altında Kalanlar

Tarihte, özellikle Hürrem'in etkisinden kendisini de devlet yönetimini de kurtaramayan Kanunî Sultan Süleyman ve ağabeyi Reşit Bey'in etkisinden kurtulamayan Çerkez Ethem etki altında kalan şahıslar olarak gösterilmiştir.

Turan OFLAZOĞLU'nun *Atatürk*'ünde, Orhan ASENA'nın *Candan Can Koparmak*'ında, Turan OFLAZOĞLU'nun *Mütarekeden Büyük Taarruza*'ında Çerkez Ethem; Turan OFLAZOĞLU'nun *Sinan*'ında Sultan Süleyman, Turan OFLAZOĞLU'nun *Kanuni Süleyman*'ında Sultan Süleyman etki altında kalan şahıslardır.

g) İnsanların Dinî İnançlarını İstismar Edenler

Tarihte insanların dinî inançlarını istismar ederek kazanç sağlamaya ya da yeniliklere karşı çıkmaya çalışan insanlar olmuştur. Ülker KÖKSAL'ın *Karanlıkta İlk Işık* adlı eserindeki Tevfik Hoca da insanların dinî inançlarını istismar ederek yeniliklere karşı çıkan bir kişidir.

h) Görev Bilinci Taşıyanlar

Konusunu Osmanlı tarihinden, Millî Mücadele'den ve Cumhuriyet'in ilk yıllarından alan eserlerde kendisine verilen görevi canı pahasına da olsa en iyi şekilde yerine getirmeye çalışan, kural ve prensiplerinden ödün vermeden vazifelerini yapan kişilere sık sık rastlanır.

Özker YAŞIN'ın *Zafer ve Bağış*, Turan OFLAZOĞLU'nun *Sinan* ve Turgut ÖZAKMAN'ın *Ben, Mimar Sinan*'ında Mimar Sinan, H. İbrahim YILDIRIM'ın *İstiklâl Marşı Nasıl Yazıldı?* ve Ahmet ULUŞAN'ın *İstiklâl Marşımızın Doğuşu* eserlerinde Mehmet Akif Ersoy, Yılmaz KARAKOYUNLU'nun *Sokollu "Zirveden Sonra"*'sında Hasan Ağa ve Feridun Ağa, İsmail ARSLAN'ın *Mustafa Kemal'in Tufanı*'nda Osman Tufan Paşa ve Doğan Bey, Caner ARABACI'nın *Yavuz Selim*'inde Hadım Sinan Paşa ve Piri Sinan Paşa, Jale BAYSAL'ın *Cennetlik İbrahim Efendi*'sinde İbrahim Müteferrika, Ataol BEHRAMOĞLU'nun *Lozan*'ında İsmet Paşa, Yaşar GÜNER'in *Batan Gün*'ünde Bekir Sami Bey, İ. Yılmaz SUNUCU'nun *Ulu Çınarın Kökleri*'nde Ertuğrul Gazi ve Osman Gazi, Ahmet KABAKLI'nın *Şair-i Cihan Nedim*'inde İbrahim Paşa, Hidayet SAYIN'ın *Yıldırım Bayezid* adlı eserinde ise Ali Paşa görev bilinci taşıyan kişilerdir.

ı) Haksızlığa Uğrayanlar

Turan OFLAZOĞLU'nun *Cem Sultan*'ında Şehzade Cem, Orhan ASENA'nın *Stığıntı*'sında Şehzade Bayezit, M. Aykaç ERGİNÖZ'ün *Taç ve Taht*'ında Şehzade

Cem, GÜNGÖR DİLMEN'in *Devlet ve İnsan*'ında Mithat Paşa ve Mahmut Celalettin Paşa, CANER ARABACI'nın *Yavuz Selim*'inde Şehzade Korkut, A. CEVAT BALTA'nın *Özgürlük Babası Mithat Paşa*'sında Mithat Paşa, ÜLKÜ AYVAZ'ın *Nihavent Longa*'sında Ali Suavi, FUNDA GÜNYOL'un *Konstantiniye'nin Güneşi*'nde Urban, YILMAZ KARAKOYUNLU'nun *Önce İnsan(Mithat Paşa)*'sında Mithat Paşa ve Mahmut Celalettin Paşa, TURAN OFLAZOĞLU'nun *Kanuni Süleyman*'ında Şehzade Mustafa, TURAN OFLAZOĞLU'nun *Yavuz Selim*'inde Şehzade Korkut, YÜCEL İPEK'in *Cem Sultan*'ında Şehzade Cem ve Bilgesu ERENUS'un *Halide* adlı eserinde Halide Edip haksızlığa uğrayan kişilerdir. Bu kişiler ya taht kavgaları nedeniyle katledilen, ya yenilikçi kişiliği nedeniyle haksızlığa uğrayan ya da tarihte yanlış tanıtıldıkları için haksızca damgalanan kişilerdir.

i) Gönül ve Sevgi Adamı Olanlar

Sevgi, barış ve hoşgörü, başta Yunus Emre olmak üzere Hacı Bektaş ve Mevlâna gibi sevgi ve hoşgörü temsilcilerinin şahsında verilmeye çalışılmıştır. 1986-2000 yılları arasında yazılan ve konusunu Türk tarihinden alan tiyatrolarda özellikle bu şahsiyetler etrafında verilen eserlerin sayısı oldukça fazladır. Bunun nedeni, toplumsal sevgi ve hoşgörü ihtiyacını karşılamaktır.

Nihat ASYALI'nın *Yunus Diye Göründüm*'ünde Yunus Emre, Hacı Bektaş, Taptuk Emre ve Anabacı, SABAHATTİN ENGİN'in *Yunus Emre*'sinde Yunus Emre, Taptuk Emre ve Kadıncık Ana, M. Necati SEPETÇİOĞLU'nun *Yunus Emre*'sinde Yunus, Nezihe ARAZ'ın *Ballar Balını Buldum*'unda Yunus, Recep BİLGİNER'in *Mevlâna Âşık ve Mâşuk*'unda Mevlâna ve Şems, Orhan ASENA'nın *Hünkar Bektaş Veli*'sinde Hacı Bektaş, Fatma Nuriye (Kadıncık Ana), Ahmet Yesevî, Lokman Perende ve Taptuk Emre, Orhan ASENA'nın *Yunus Emre*'sinde Yunus ve Taptuk Emre, Ahmet KABAKLI'nın *Şair-i Cihan Nedim*'inde Ahmet Nedim, Sabahat EMİR'in *Yunus Emre*'sinde Yunus, Sabahattin ENGİN'in *Hacı Bektaş-ı Veli*'sinde Hacı Bektaş, Lokman Perende, ve Kadıncık Ana, Recep BİLGİNER'in *Sevgi ve Barış*'ında Hacı Bektaş ve Fatma Bacı, Nezihe ARAZ'ın *Kutlu Melek*'inde ise Hacı Bektaş, Kutlu Melek ve Ahmet Yesevî gönül ve sevgi adamı olan kişilerdir.

2. Kadın Şahıslar

Bu dönemde yazılan tarihî oyunlarda karşımıza çıkan çeşitli kadın tiplerinin içerisinde entrikalarıyla tarihe geçenler oldukça dikkat çekicidir.

a) Şahsî İhtiraslarını devlet Menfaatinin Üstünde Görenler

Tarihte, Osmanlı saraylarında karşımıza çıkan Sultanların içerisinde özellikle Hürrem Sultan ve Safiye Sultan entrika ve ihtiraslarıyla devlete zarar veren ve bu duyguyla sadece kendilerini düşünerek hareket ettiklerinden etraflarındaki bir çok insana da zarar vermekten çekinmeyen karakterlerdir.

Turan OFLAZOĞLU'nun *Sinan ve Kanuni Süleyman* adlı eserlerinde Hürrem Sultan, Yılmaz KARAKOYUNLU'nun *Sokollu "Zirveden Sonra"* ve Hidayet SAYIN'ın *Kanlı Kuşku* adlı eserlerinde Safiye Sultan tarihe entrikalarıyla geçmiş kadın şahıslardır.

aa) Devlet Yönetiminde Söz Sahibi olanlar

Bu dönemde verilen eserlerden Osmanlı tarihini işleyenlerin bazılarında özellikle Sultan anneleri devleti evlatlarıyla beraber yönetmek ya da onlara müdahale etmek için ellerinden geleni yapmış, bir kısmı da bu konuda başarılı olmuş karakterlerdir.

Yılmaz KARAKOYUNLU'nun *Sokollu "Zirveden Sonra"* adlı eserinde Nurbanu, A. Cevat BALTA'nın *Özgürlük Babası Mithat Paşa*'sında ise Pertevnihal Sultan devlet yönetiminde söz sahibi olan ve oğullarını etkilemeyi başaran kadınlardır.

ab) Eşlerine Kayıtsız Şartsız Bağlı olanlar

Osmanlı dönemine dair yazılan tarihî tiyatrolarda entrikacı kadınların yanında eşlerine bağlılıklarıyla göze çarpan Padişah ve devlet adamı eşlerine de yer verilmiştir.

Turan OFLAZOĞLU'nun *Sinan* adlı eserinde Mimar Sinan'ın eşi Gülruh Hanım, Yılmaz KARAKOYUNLU'nun *Sokollu "Zirveden Sonra"* adlı eserinde Sokollu'nun eşi Esmahan ve Hidayet SAYIN'ın *Yıldırım Bayezid* adlı eserinde Devlet Hatun eşlerine kayıtsız şartsız bağlı olan kadınlardır.

ac) Kadınlık Zaafı İçinde Olanlar

Bu dönemde verilen eserlerde gerek Osmanlı gerekse Cumhuriyet döneminde kadınlık zaafı içinde olan karakterlere yer verilmiştir. Turan OFLAZOĞLU'nun *Sinan* adlı eserinde Rüstem Paşa'nın eşi Mihrimah Sultan Mimar Sinan'a duyduğu aşkla, Recep BİLGİNER'in *Zaferden Sonra*, Halit REFİĞ'in *Gazi İle Latife*, Nezihe ARAZ'ın *Bir Kırmızı Gül* ve Recep BİLGİNER'in *Savaştan Barışa Aşkta Kavgaya* adlı eserlerinde ise Latife sergilediği geçimsiz sahiplenici ve bencil tavırlarla kadınlık zaafı içinde olan kadınlara örnektir.

B) Tarihî Gösterilen Şahıslar

1986-2000 yılları arasında yazılan ve konusunu Türk tarihinden alan tiyatrolardan özellikle Millî Mücadele dönemini anlatan eserlerde vatansever tipler idealize edilmiş ve onların vatan sevgisi bu yönleriyle ifade edilmeye çalışılmıştır.

1. Erkek Şahıslar

a) Vatansever Tipler

Özellikle Millî Mücadele dönemini anlatan eserlerde vatansever erkek tipine çok sık rastlanır. Vatan sevgisi için ölümü bile göze alan bu vatansever erkek tipleri oyunlarda bir kahraman olarak yerini bulur. Eserlerde incelenen şahıs tiplerinin arasında sayı olarak en çok olan tip de vatansever erkek tipidir.

Fethi BOLAYIR'ın *Vatan Yolunda(Beraber Ölelim)*'inde Yusuf, Kemal, Hakan, Karabela ve Kerim, Çetin ÖZDEMİR'in *İlk Kurşun*'unda Hasan Tahsin ve Sami Bey, Ülker KÖKSAL'ın *Karanlıkta İlk Işık*'ında Kubilay, Cahit ZARİFOĞLU'nun *Sütçü İmam*'ında Sütçü İmam, Mutasarrıf Ata Bey, Müftü Mehmet Tevfik, Sezai Efendi ve Emir Şeyh Ali, Caner ARABACI'nın *Şahin Bey*'inde Şahin Bey(Mehmet Said), Ali, Mehmet, İbrahim, Ahmet ve Abdurrahman Çavuş, Ülkü AYVAZ'ın *Vâli-i Vilâyet Hademe-i Devlet*'inde Turna Ali, Yörük Ahmet, Palabıyıkoglu ve Çakmakoglu Mehmet, Tuncer CÜCENOĞLU'nun *Yıldırım Kemal*'inde Kemal, Recep ve Selim, Kemal Bekir MANAV'ın *Kâmil Bey*'inde Kâmil Bey, Niyazi ve Ramiz, Kemal KARAKIPÇAK'ın *Cihanda Bir Türk*'ünde Mehmet, Sadık, Cafer ve Öğretmen, İsmail ARSLAN'ın *Mustafa Kemal'in Tufanı*'nda Mutasarrıf İhsan Bey, Saim Bey, Çamurdanzade Osman Efendi, Sehlıkoğlu, Kurdoğlu Hulusi, Topaloğlu Halil ve Mirza,

Ali ERDAL'ın *Destan ve Kurşun*'unda Murat Bey ve Mehmet, M. Yaşar KAYNAK'ın *Vatanın Bağrındaki Hançer*'inde Yüzbaşı Selim, Hasan, Murtaza, Ökkeş, Ahmet Ağa, Aslan Bey, Hacı Ali ve Osman, Yaşar GÜNER'in *Batan Gün*'ünde Hasan Tahsin, İlhan, Faruk, Selahattin, Dr. Necati, Reşat Bey, Çetebaşı, Ahmet Hulusi ve Adem, İbrahim AYAŞLI'nın *Kuva-yi Milliyeci Oldum*'unda İsmail, Rahmi ÖZEN'in *Çanakkale Diye Diye*'sinde Ahmet, Mustafa ASOĞLU'nun *Onurlu Direniş "Kuvayı Milliye"*'sinde ise Ümmet vatansever erkek tipleri olarak karşımıza çıkar.

b) Bilge Kişiler

Bu dönemde özellikle konusunu Türk mitolojisinden alan eserlerde ve diğer bazı eserlerde bilgelik ve erdemleriyle halkı peşinden sürükleyen kişiler bu gruba girer.

Nihat ASYALI'nın *Yunus Diye Göründüm*'ünde Ozan ve Sunucu, Osman KARATAŞ'ın *Altın Kalpli Türkler*'inde Molla Hüsrev, M. Uluğtekin YILMAZ'ın *Deli Dumrul*'unda Bilge Ozan ve Dede Korkut, Kemal DEMİREL'in *Anafartalar'ın Beş Günü(6-10 Ağustos 1915)*'inde Profesör(Büyük Yargıç), Turgay NAR'ın *Tepegöz*'ünde Dede Korkut, İ. Yılmaz SUNUCU'nun *Ulu Çınarın Kökleri*'nde Şeyh Edebali, Sabahattin ENGİN'in *Koroğlu*'sunda Koroğlu(Ruşen Ali), Rahmi ÖZEN'in *Boğaç Han Destanı*'nda Dede Korkut, Kemal DEMİREL'in *Sınavna Kadısoğlu Şeyh Bedreddin'in Yargılanması*'nda Şeyh Bedreddin, Sabahat EMİR'in *Yunus Emre*'sinde Ozan, Turan OFLAZOĞLU'nun *Korkut Ata*'sında Korkut Ata ve Rahmi ÖZEN'in *Çanakkale Diye Diye* adlı eserinde Mehmet Akif Ersoy bilgelikleriyle dikkatleri üzerlerinde toplayan kişilerdir.

2. Kadın Şahıslar

a) Vatansever Tipler

Bu dönemde, özellikle konusunu Millî Mücadele döneminden alan eserlerde vatansever erkek tiplerine yer verildiği gibi vatansever kadın tiplerine de yer verilmiştir. Bu kadın tipleri, erkeklerle beraber canları pahasına mücadele veren kahraman kadınlardır.

Fethi BOLAYIR'ın *Vatan Yolunda(Beraber Ölelim)*'inde Gülsün Öğretmen, Caner ARABACI'nın *Şahin Bey*'inde Fatma Bacı, Nezihe ARAZ'ın *Kuvayı Milliye*

Kadınları adlı eserinde ise Gökçe, Halide Edip, Yörük Kızı, Durdane, Gülnar, Saime, Turna, Fatma ve Zübeyde Hanım vatansever kadın tipleridir.

3. Diğerleri

a) Yeniçeriler, Sipahiler

Konusunu Osmanlı tarihinden alan hemen bütün eserlerde bir şekilde yeniçeri ve sipahilerin rolü vardır. Genellikle eserlerde dekoratif unsur olarak bulunan yeniçeri ve sipahiler Yücel İPEK'in *Cem Sultan* adlı eserinde Silahtar Ağa ve Yeniçeri Ağası olarak olayların ortaya çıkmasında rol alan şahısların içerisinde yer alırlar.

b) Halktan Kişiler

Özellikle konusunu Osmanlı tarihinden alan eserlerde halkın olaylar hakkındaki görüşlerini belirtir şekilde kalabalık insan grupları ya da temsilciler halinde eserlerde dekoratif unsur olarak bulunan şahıslardır.

c) Köylü tipler

Anadolu'da Millî Mücadele'yi destekleyen kişiler olarak eserlerde yer alan köylü kişiler aynı zamanda vatan sevgisi taşıyan ve bu uğurda fedakârlıklarda bulunan şahıslardır.

ca) Köylü Kadın

Bu dönemde yazılmış bir çok eserde vatan sevgisi taşıyan köylü kadın tiplerine yer verilmiştir. Bu kadınlar eş, evlat ye da yakınlarını çeşitli mücadelede kaybetmiş, acı ve sıkıntı içinde kişilerdir. Bunların dışında çeşitli eserlerde de köylü kadın tiplerine rastlanır.

Fethi BOLAYIR'ın *Vatan Yolunda(Beraber Ölelim)*'inde Sultan Hanım ve Fadime Hanım, Çetin ÖZDEMİR'in *İlk Kurşun*'unda Ayşe Nine, Cahit ZARİFOĞLU'nun *Sütçü İmam*'ında Nine, Caner ARABACI'nın *Şahin Bey*'inde Ayşe Hanım ve Zeynep, İsmail ARSLAN'ın *Mustafa Kemal'in Tufanı*'nda Ana, Elif Teyze, Hatice Hala, Selver, Hatçe, Telli Hatun ve Zeynep, Rahmi ÖZEN'in *Çanakkale Diye Diye*'sinde Fatma Ana, Zeynep Kadın, Ayşe Kadın, Gülsüm Nine, Mustafa

ASOĞLU'nun *Onurlu Direniş "Kuvayı Milliye"* adlı eserinde ise Elifçe vatansever köylü kadın tipleridir.

cb) Köylü Erkek

Fethi BOLAYIR'ın *Vatan Yolunda(Beraber Ölelim)*' inde Hüseyin Ağa ve Cemal Efendi, Kemal KARAKIPÇAK'ın *Cihanda Bir Türk*'ünde Topal Ali vatansever,köylü erkek tipine örnek olarak verilebilir.

cc) Köylü Kızı

Bu dönemde yazılan oyunlarda köylü kızları daha çok Yunus Emre'nin hayatını anlatan eserlerde ona olan aşkları ile dikkati çeken karakterlerdir. Nezihe ARAZ'ın *Ballar Bahını Buldum* 'unda Elif Kız ve Gülmisal Kız, Orhan ASENA'nın *Yunus Emre* 'sinde Gülkız, Allı Kız, Sarılı Kız, Mavili Kız ve Yeşilli Kız, Sabahat EMİR'in *Yunus Emre* 'sinde ise Amber Kız köylü kızları olarak yer alır.

cd) Muhtar

Konusunu Millî Mücadele döneminden alan eserlerden köy hayatını anlatanlarda vatansever muhtar ve düşmanla işbirliği yapan muhtar tipi yer alır. 1986-2000 yılları arasında yazılan ve konusunu Türk tarihinden alan tiyatrolarda vatansever muhtar tipine rastlanır.

Kemal KARAKIPÇAK'ın *Cihanda Bir Türk*, Ali ERDAL'ın *Destan ve Kurşun*, Rahmi ÖZEN'in *Çanakkale Diye Diye* ve Mustafa ASOĞLU'nun *Onurlu Direniş "Kuvayı Milliye"* adlı eserlerinde vatansever muhtar tiplerine yer verilmiştir.

ce) Ağa

Bu dönemde yazılan eserlerden İsmail ARSLAN'ın *Mustafa Kemal'in Tufanı* adlı eserindeki Deli Hasan Ağa önce Millî Mücadeleye destek veren sonra gördüğü tepkilerden dolayı geri çekilen varlıklı bir kişidir.

cf) İmam

Daha önceki dönemlerde Millî Mücadele karşıtı olarak gösterilen imamlar bu dönemde genellikle mücadeleyi destekleyen bir tavır sergilerler. Necati CUMALI'nın *Bağımsızlık Ya Da Ölüm* 'ünde Sıtkı Hoca, Rahmi ÖZEN'in *Çanakkale Diye Diye* adlı eserinde ise İmam olarak adlandırılan kişi, bu karakteri sergileyen kişidir.

C) Anlatıcı Durumunda Olan Şahıslar

1986-2000 yılları arasında yazılan ve konusunu Türk tarihinden alan tiyatroların bazılarında anlatıcı durumundaki şahıslar vardır.

Ülker KÖKSAL'ın *Karanlıkta İlk Işık*'ındaki Anlatıcı, Cahit ZARİFOĞLU'nun *Sütçü İmam*'ındaki Anlatıcı, İbrahim KESKİN'in *Çanakkale Bir Destandır*'ındaki Tarih, Turan OFLAZOĞLU'nun *Topkapı*'sında Saray, Ataol BEHRAMOĞLU'nun *Lozan*'ında Yazar, Yazarın Sesi, Yönetmen ve Tarihçi, Zeynep AVCI'nın *Gilgamiş*'inde Ozan, , Yücel İPEK'in *Cem Sultan*'ında ise Tarih anlatıcı konumundadır.

VI. ANLATMA PROBLEMİ

1986-2000 yılları arasında yazılan ve konusunu Türk tarihinden alan tiyatrolarda en dikkat çeken özellik sade, anlaşılır ve akıcı bir dilin kullanılmasıdır. Bu on beş yıllık süre içerisinde yazılan eserlerde tarihin çeşitli dönemleri işlenmesine rağmen kullanılan dil değişen döneme göre değişiklik göstermemiş, Osmanlı tarihini anlatan oyunların büyük bir bölümünde de kullanılan gerekli birkaç sıfat ya da sözcüğün dışında dönemin dilinden istifade edilmemiştir. Dönemde yazılan eserlerde bu konuda bazı istisna vardır. Ama bu eserlerde kullanılan yabancı ifadelerin eserin tamamının anlaşılabilirliğini etkilememiş olması da önemlidir. Bunlardan, Orhan ASENA'nın *Sığıntı* adlı eserinde bir kaç Farsça şiiire, Murat Aykaç ERGİNÖZ *Taç ve Taht*'inde Şehzade Cem ve babasının mektuplarında bazı Osmanlıca ifadeler, M. Necati SEPETÇİOĞLU *Yunus Emre*'sinde ve Recep BİLGİNER'in *Mevlâna Âşık ve Mâşuk*'unda bazı tasavvufî ifadeler, Jale BAYSAL'ın *Cennetlik İbrahim Efendi*'sinde bazı Osmanlıca sözcüklere, Atal BEHRAMOĞLU'nun *Lozan*'ında bazı yabancı dillerden sözcüklere, Tarık BUĞRA'nın *Zafer Gaye Değildir*'inde bazı Osmanlıca sözcüklere, Ahmet KABAKLI'nın *Şair-i Cihan Nedim*'inde bazı Osmanlıca sözcüklere, Sabahattin ENGİN'in *Hacı Bektaş-ı Veli*'sinde bazı tasavvufî ifadeler ve Bilgesu ERENUS'un *Halide*'sinde ise İngilizce sözcük ve cümlelere yer verilmiştir.

Dönemin bazı oyunlarında, özellikle de Millî Mücadele'yi anlatan oyunlarda yöresel söyleyiş ya da şive ile konuşmalara yer verilmiştir. Bu durum de köylü halkın yaşadığı olayların anlatımında inandırıcılığı kuvvetlendirmektedir. Bu oyunlarda da yöresel söyleyişler oyunların anlaşılması konusunda herhangi bir problem yaratmaz. Fethi BOLAYIR'ın *Vatan Yolunda (Beraber Ölelim)*'i, Güngör DİLMEN'in *Devlet ve İnsan*'ı, Kemal KARAKIPÇAK'ın *Cihanda Bir Türk*'ü, İsmail ARSLAN'ın *Mustafa Kemal'in Tufanı*, İbrahim AYAŞLI'nın *Kuva-yi Milliyeci Oldum*'u, Mustafa ASOĞLU'nun *Onurlu Direniş "Kuvayı Milliye"*si yöresel konuşmalara yer verilen eserlerdir.

1986-2000 yılları arasında yazılan ve konusunu Türk tarihinden alan tiyatrolardan Millî Mücadele dönemini anlatanlar mesaj verme kaygısı güttükleri ve tezli oyunlar oldukları için tiyatro tekniğinin iyi derecede kullanılabildiği eserler değildir. Bu oyunlarda şahıslar tek yönlü olarak sadece kahramanlıkları ya da

iharetleriyle ele alınmış çok yönlülüğe gidilmemiştir. Bu eserlerde üslûp kusurlarına ve imlâ hatalarına da sık sık rastlanır. Bu tür eserlerin bazılarında da dönemin ünlü şairlerinin şiirlerine yer verilmiştir. Çetin ÖZDEMİR'in *İlk Kurşun*'u, Özker YAŞIN'ın *Zafer ve Bağış*'ı, Turgut ÖZAKMAN'ın *Ben Mimar Sinan*'ı, Yaşar Mehmet KAYNAK'ın *Vatanın Bağrındaki Hançer*'i Ahmet KABAKLI'nın *Şair-i Cihan Nedim*'i Rahmi ÖZEN'in *Çanakkale Diye Diye*'si bu tür şiirlere yer verilen eserlerdir.

1986-2000 yılları arasında yazılan ve konusunu Türk tarihinden alan tiyatroların içerisinde özellikle, geçmiş dönemlerin devamı olarak üslûp mükemmeliyetini yakalamış yazarların Türk tiyatro tarihine geçebilecek çok başarılı eserleri yer alır. Bu eserler, dönemin önemli yazarlarından Turan Oflazoğlu, Orhan Asena, Güngör Dilmen, Turgut Özakman, Nezihe Araz ve Recep Bilginer tarafından yazılmış, tiyatro tekniğini ve orijinalliğini yakalamış sayılı ve önemli eserlerdir. Özellikle Orhan Asena'nın oyunlarında çok yönlü karakterler ve onların tarih içerisinden bu güne ışık tutmaları sergilenmiştir. Osmanlı padişahları sadece saltanat ve şaşaalılarıyla değil insanî zaaf ve hatalarıyla da yüz yüze getirilmiş bu vesile ile tarihî hatalar bu güne birer ders olarak taşınmaya çalışılmıştır.⁷

Bu dönemde çok sayıda eser veren Turan Oflazoğlu'nun eserlerindeki şiir dilinin oldukça başarılı olmasının nedeni şiirle uğraşan bir yazar olmasından kaynaklanmaktadır. Yazar, şiirdeki başarısını Osmanlı tarihini anlatan eserlerinde yazdığı ya da alıntı yaptığı dîvan şiiri örnekleriyle gösterir. Yazdığı dönemi çok güzel yansıtabilen Turan Oflazoğlu, Osmanlı tarihinden seçtiği karakterleri soyut karakterler olmaktan çıkararak somutlaştırmıştır.⁸

Bu dönemde farklı yanlarıyla dikkati çeken iki eser de Nihat ASYALI'nın *Yunus Diye Görüldüm*'ü ve Orhan ASENA'nın *Yunus Emre* adlı eseridir. Bu iki eserde çiçekler, kuşlar, böcekler konuşturulmuş, olaylar onların diliyle de ifade edilmeye çalışılmıştır.

⁷ Bu konuda daha geniş bilgi için bk. Hülya NUTKU, *Tarihsel Dram ve Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosunda Tarihsel Drama Modelleri*, C.2, Devlet tiyatroları İç Eğitim Dizisi, Ankara, 1987, s.44.

⁸ Bu konuda daha geniş bilgi için bk. A.Turan OFLAZOĞLU, "Türk Tiyatrosu ve Millî Kültürümüz", *Türk Edebiyatı*, S. 160, s. 16.

Bu dönemde yazılan oyunların bir kısmında da koroların kullanılması ve müzikal tekniğinin ağırlıklı olarak kullanılması dikkat çekicidir. bu eserlerin bazılarının kapağında müzikal oldukları belirtilirken bazılarında böyle bir açıklık getirilmemiştir. Nihat ASYALI'nın *Yunus Diye Göründüm*'ü, İbrahim KESKİN'in *Çanakkale Bir Destandır*, Orhan ASENA'nın *Hünkar Bektaş Veli*, Orhan ASENA'nın *Yunus Emre* ve Osman TÜRKAY'ın *Ölümsüzlük Acısı* adlı eserleri içerisinde koro bulunan tiyatrolardır.

1986-2000 yılları arasında yazılan ve konusunu Türk tarihinden alan tiyatroların dikkat çeken bir özelliği de senaryo tarzındaki oyunların artmaya başlamış olmasıdır. Kazım IŞIKTAÇ'ın *Anafartalarda Kemal Yeri*, Nihat ASYALI'nın *Yunus Diye Göründüm*'ü, Kemal DEMİREL'in *Anafartalar'ın Beş Günü 6-10 Ağustos 1915*, Tuncer CÜCENOĞLU'nun *Yıldırım Kemal*, Refik ERDURAN'ın *Metamorfoz*, Recep BİLGİNER'in *Zaferden Sonra Mustafa Kemal'in Yaşamından Bir Kesit*, Tarık BUĞRA'nın *Zafer Gaye Değildir*, Nezihe ARAZ'ın *Bir Kırmızı Gül*, Necati CUMALI'nın *Bağımsızlık Ya da Ölüm*, A. Turan OFLAZOĞLU'nun *Mütarekeden Büyük Taarruza*, Ahmet KABAKLI'nın *Şair-i Cihan Nedim* ve Ziya ÖZTAN'ın *Bozkırda Bir Yalnız Adam* adlı eserleri dönemin senaryo tarzında yazılmış eserleridir.

VII.ŞEKİL

1986-2000 yılları arasında yazılan ve konusunu Türk tarihinden alan tiyatroların büyük çoğunluğu mensur olarak yazılmıştır. Bunun yanı sıra manzum ve manzum-mensur karışık olanlar da vardır. Manzum olan oyunlarda genellikle serbest ölçü kullanılmıştır. Yalnız mensur, manzum ve manzum-mensur eserlerde de alıntı şiirlere yer verildiği görülebilir.

A. Turan OFLAZOĞLU'nun *Cem Sultan, Sinan, Kanuni Süleyman* ve *Korkut Ata Hidayet SAYIN*'in *Yıldırım Bayezid*,adlı eserleri manzum olarak yazılmıştır. Bu dönemde Turan Oflazoğlu'nun manzum tiyatroları üslûbunun düzgünlüğü ve anlaşılabilirliği bakımından dikkat çekicidir.

Kazım İŞIKTAÇ'ın *Anafartalarda Kemal Yeri*, Fethi BOLAYIR'ın *Vatan Yolunda (Beraber Ölelim)*, Çetin ÖZDEMİR'in *İlk Kurşun*, Bilgesu ERENUS'un *555 K 5 Mayıs 5 Kızılay*, Orhan ASENA'nın *Sığıntı*, Murat Aykaç ERGİNÖZ'ün *Taç ve Taht*, Ülker KÖKSAL'ın *Karanlıkta ilk Işık (Kubilay)*, Cahit ZARİFOĞLU'nun *Sütçü İmam*, Mevlüt Uluğtekin YILMAZ'ın *Deli Dumrul*, Osman KARATAŞ'ın *Altın Kalpli Türkler*, Turgut ÖZAKMAN'ın *Ben Mimar Sinan*, Caner ARABACI'nın *Şahin Bey*, Ülkü AYVAZ'ın *Vâli-i Vilâyet Hademe-i Devlet*, Halil İbrahim YILDIRIM'ın *İstiklâl Marşı Nasıl Yazıldı?*, Kemal DEMİREL'in *Anafartalar'ın Beş Günü 6-10 Ağustos 1915* Ahmet ULUŞAN'ın *İstiklal Marşımızın Doğuşu*, Osman KARATAŞ'ın *Bir Şişecik*, Necati CUMALI'nın *Vatan Diye Diye*, Tuncer CÜCENOĞLU'nun *Yıldırım Kemal*, Sabahattin ENGİN'in *Yunus Emre*,Güngör DİLMEN'in *Devlet ve İnsan*, M. Necati SEPETÇİOĞLU'nun *Yunus Emre*, Kemal Bekir MANAV'ın *Kamil Bey*, Nezihe ARAZ'ın *Ballar Balını Buldum*, Kemal KARAKIPÇAK'ın *Cihanda Bir Türk*, Yılmaz KARAKOYUNLU'nun *Sokollu "Zirveden Sonra"*, A. Turan OFLAZOĞLU'nun *Topkapı*, İsmail ARSLAN'ın *Mustafa Kemal'in Tufanı*, Caner ARABACI'nın *Yavuz Selim*, Recep BİLGİNER'in *Mevlâna Âşık ve Mâşuk*, Jale BAYSAL'ın *Cennetlik İbrahim Efendi*, Ali ERDAL'ın *Destan ve Kurşun*, Yaşar Mehmet KAYNAK'ın *Vatanın Bağrındaki Hançer*, Güngör DİLMEN'ın *Hakimiyet-i Milliye Aşevi*,Yüksel PAZARKAYA'nın *Haremden Kadın Kaçırma*, Refik ERDURAN'ın *Metamorfoz*, Ataol BEHRAMOĞLU'nun *Lozan*, Recep BİLGİNER'in *Zaferden Sonra Mustafa Kemal'in Yaşamından Bir Kesit*, Tarık BUĞRA'nın *Zafer Gaye Değildir*, Ahmet Cevat

BALTA'nın *Özgürlük Babası Mithat Paşa*, Ülkü AYVAZ'ın *Nihavent Longa*, Orhan ASENA'nın *Candan Can Koparmak*, Nezihe ARAZ'ın *Bir Kırmızı Gül*, Halit REFİĞ'in *Gazi İle Latife*, Necati CUMALI'nın *Bağımsızlık Ya da Ölüm*, A. Turan OFLAZOĞLU'nun *Mütarekeden Büyük Taarruza*, Yaşar GÜNER'in *Batan Gün*, Ferdi MERTER'in *O'nun Ülküsü*, İsmail YILMAZ'ın *Ulu Çınar'ın Kökleri*, Zeynep AVCI'nın *Gilgamiş*, Ahmet KABAKLI'nın *Şair-i Cihan Nedim*, Sabahattin ENGİN'in *Hacı Bektaş-ı Veli*, Sabahattin ENGİN'in *Koroğlu*, Funda GÜNYOL'un *Konstantiniye'nin Güneşi*, Kemal DEMİREL'in *Simavna Kadıoğlu Şeyh Bedreddin'in Yargılanması*, Sabahat EMİR'in *Yunus Emre*, Yılmaz KARAKOYUNLU'nun *Önce İnsan (Mithat Paşa)*, Recep BİLGİNER'in *Savaştan Barışa-Aşktan Kavraya*, Sönmez ATASOY'un *Bizim Yunus*, Turan OFLAZOĞLU'nun *Yavuz Selim*, Recep BİLGİNER'in *Sevgi ve Barış*, İbrahim AYAŞLI'nın *Kuva-yi Milliyeci Oldum*, Nezihe ARAZ'ın *Kutlu Melek*, Ziya ÖZTAN'ın *Bozkırda Bir Yalnız Adam*, Yücel İPEK'in *Cem Sultan*, Rahmi ÖZEN'in *Çanakkale Diye Diye*, Mustafa ASOĞLU'nun *Onurlu Direniş "Kuvayı Milliye"*, Hidayet SAYIN'ın *Kanlı Kuşku*, Osman TÜRKAY'ın *Ölümsüzlük Acısı* ve Bilgesu ERENUS'un *Halide* adlı eserleri nesirle yazılmış eserlerdir.

Nihat ASYALI'nın *Yunus Diye Göründüm*, A. Turan OFLAZOĞLU'nun *Atatürk*, Özker YAŞIN'ın *Zafer ve Bağış*, İbrahim KESKİN'in *Çanakkale Bir Destandır*, Nezihe ARAZ'ın *Kuvayı Milliye Kadınları*, Turgay NAR'ın *Tepegöz*, Orhan ASENA'nın *Hünkar Bektaş Veli*, Orhan ASENA'nın *Yunus Emre*, Rahmi ÖZEN'in *Boğaç Han Destanı*, Zeki ALAN'ın *Kurtuluş Savaşı ve Atatürk* ve Rahmi ÖZEN'in *Çanakkale Diye Diye* adlı eserleri manzum-mensur karışık yazılmış oyunlardır.

Bu dönemde yazılan eserlerin birçoğunda perde, sahne, tablo, bölüm, ön oyun, son oyun ve oyunlar vardır. Bir kısmı, özellikle senaryo olanlar bütün halinde yazılmıştır.

Kazım IŞIKTAÇ'ın *Anafartalarda Kemal Yeri* (5 bölüm), Fethi BOLAYIR'ın *Vatan Yolunda (Beraber Ölelim)* (3 perde, 7 bölüm), Çetin ÖZDEMİR'in *İlk Kurşun* (3 perde, 16 bölüm), A. Turan OFLAZOĞLU'nun *Cem Sultan* (2 perde), Nihat ASYALI'nın *Yunus Diye Göründüm* (2 perde, ön oyun, 17 sahne, son oyun), Bilgesu

ERENUS'ın *555 K 5 Mayıs 5 Kızılay* (2 perde), Orhan ASENA'nın *Sığıntı* (ön oyun, 13 sahne), Murat Aykaç ERGİNÖZ'ün *Taç ve Taht*(2 perde, 13 bölüm), Ülker KÖKSAL'ın *Karanlıkta ilk Işık (Kubilay)* (2 bölüm, 16 sahne), Cahit ZARİFOĞLU'nun *Sütçü İmam* (5 bölüm), A. Turan OFLAZOĞLU'nun *Atatürk* (3 bölüm), Özker YAŞIN'ın *Zafer ve Bağış* (3 perde, 23 sahne), Mevlüt Uluğtekin YILMAZ'ın *Deli Dumrul* (1 perde, 2 bölüm), A. Turan OFLAZOĞLU'nun *Sinan* (2 bölüm), Osman KARATAŞ'ın *Altın Kalpli Türkler* (4 perde), Turgut ÖZAKMAN'ın *Ben Mimar Sinan* (bütün), Caner ARABACI'nın *Şahin Bey* (3 perde, 4 bölüm), Ülkü AYVAZ'ın *Vâli-i Vilâyet Hademe-i Devlet* (2 bölüm, 19 tablo), Halil İbrahim YILDIRIM'ın *İstiklâl Marşı Nasıl Yazıldı?* (2 perde, 10 tablo), Kemal DEMİREL'in *Anafartalar'ın Beş Günü 6-10 Ağustos 1915* (79 sekans- senaryo), Ahmet ULUŞAN'ın *İstiklal Marşımızın Doğuşu* (4 perde, 8 sahne), Osman KARATAŞ'ın *Bir Şişecik* (3 perde), Necati CUMALI'nın *Vatan Diye Diye* (3 perde, 31 tablo), Tuncer CÜCENOĞLU'nun *Yıldırım Kemal* (ön oyun, 2 bölüm, son oyun), Sabahattin ENGİN'in *Yunus Emre* (2 bölüm, 13 kısım), Güngör DİLMEN'in *Devlet ve İnsan* (2 bölüm), İbrahim KESKİN'in *Çanakkale Bir Destandır* (1 perde), M. Necati SEPETÇİOĞLU'nun *Yunus Emre* (2 perde), Kemal Bekir MANAV'ın *Kamil Bey* (2 bölüm),Nezihe ARAZ'ın *Ballar Balını Buldum* (2 perde, 10 sahne), Kemal KARAKIPÇAK'ın *Cihanda Bir Türk* (3 perde), Yılmaz KARAKOYUNLU'nun *Sokollu "Zirveden Sonra"* (2 perde, 15 bölüm), A. Turan OFLAZOĞLU'nun *Topkapı* (bütün), Nezihe ARAZ'ın *Kuvay-ı Milliye Kadınları* (2 perde, 24 sahne), İsmail ARSLAN'ın *Mustafa Kemal'in Tufanı* (3 perde, 21 sahne), Caner ARABACI'nın *Yavuz Selim* (3 perde, 20 sahne), Recep BİLGİNER'in *Mevlâna Âşık ve Mâşuk* (2 bölüm, 21 tablo), Jale BAYSAL'ın *Cennetlik İbrahim Efendi* (2 perde, 12 sahne), Ali ERDAL'ın *Destan ve Kurşun* (3 perde, 9 tablo),Yaşar Mehmet KAYNAK'ın *Vatanın Bağrındaki Hançer* (3 perde), Güngör DİLMEN'in *Hakimiyet-i Milliye Aşevi* (2 bölüm), Yüksel PAZARKAYA'nın *Haremden Kadın Kaçırma* (2 perde, 15 bölüm), Refik ERDURAN'ın *Metamorfoz* (126 tablo, senaryo), Ataol BEHRAMOĞLU'nun *Lozan* (2 bölüm, 23 başlık), Recep BİLGİNER'in *Zaferden Sonra Mustafa Kemal'in Yaşamından Bir Kesit* (125 sahne- senaryo), Tarık BUĞRA'nın *Zafer Gaye Değildir* (97 kısım, senaryo), Ahmet Cevat BALTA'nın *Özgürlük Babası Mithat Paşa* (55 sahne), Ülkü AYVAZ'ın *Nihavent Longa* (2 bölüm), Orhan ASENA'nın *Candan Can*

Koparmak (bütün, senaryo), Nezihe ARAZ'ın *Bir Kırmızı Gül* (173 sahne, senaryo), Halit REFİĞ'ın *Gazi İle Latife* (315 bölüm, senaryo), Necati CUMALI'nın *Bağımsızlık Ya da Ölüm* (113 geçiş, senaryo), A. Turan OFLAZOĞLU'nun *Mütarekeden Büyük Taarruza* (bütün, senaryo), Turgay NAR'ın *Tepegöz* (2 perde), Yaşar GÜNER'in *Batan Gün* (2 bölüm, ön oyun, 12 oyun), Ferdi MERTER'in *O'nun Ülküsü* (2 bölüm), İsmail YILMAZ'ın *Ulu Çınar'ın Kökleri* (2 perde, 20 tablo), Orhan ASENA'nın *Hünkar Bektaş Veli* (2 perde, 11 sahne), Orhan ASENA'nın *Yunus Emre* (3 perde, 9 sahne), Zeynep AVCI'nın *Gilgamiş* (12 bölüm), Ahmet KABAKLI'nın *Şair-i Cihan Nedim* (369 sahne, senaryo), Sabahattin ENGİN'in *Hacı Bektaş-ı Veli* (2 bölüm, 18 bölüm), Sabahattin ENGİN'in *Köroğlu* (3 bölüm, ön sahne, 14 kısım), Rahmi ÖZEN'in *Boğaç Han Destanı* (3 perde, 7 tablo), Hidayet SAYIN'ın *Yıldırım Bayezid* (2 bölüm, 23 sahne), Funda GÜNYOL'un *Konstantiniye'nin Güneşi* (2 perde, 13 sahne), Kemal DEMİREL'in *Simavna Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin'in Yargılanması* (2 bölüm, 9 sahne), Sabahat EMİR'in *Yunus Emre* (2 bölüm, 21 tablo), Zeki ALAN'ın *Kurtuluş Savaşı ve Atatürk* (1 perde), Yılmaz KARAKOYUNLU'nun *Önce İnsan (Mithat Paşa)*(2 perde, 26 tablo), Recep BİLGİNER'in *Savaştan Barışa-Aştan Kavgaya* (2 perde, 42 tablo), Sönmez ATASOY'un *Bizim Yunus* (1 bölüm), A.Turan OFLAZOĞLU'nun *Kanuni Süleyman* (2 perde), A Turan OFLAZOĞLU'nun *Yavuz Selim* (3 perde, 20 sahne), A. Turan OFLAZOĞLU'nun *Korkut Ata* (2 perde), Recep BİLGİNER'in *Sevgi ve Barış* (2 perde, 9 tablo), İbrahim AYAŞLI'nın *Kuva-yi Milliyeci Oldum* (2 bölüm, 4 tablo), Nezihe ARAZ'ın *Kutlu Melek* (2 perde, 23 sahne), Ziya ÖZTAN'ın *Bozkırda Bir Yalnız Adam* (147 bölüm, senaryo), Yücel İPEK'in *Cem Sultan* (2 perde, 4 tablo), Rahmi ÖZEN'in *Çanakkale Diye Diye* (3 perde, 28 sahne), Mustafa ASOĞLU'nun *Onurlu Direniş "Kuvayı Milliye"* (2 bölüm, 21 tablo), Hidayet SAYIN'ın *Kanlı Kuşku* (2 perde), Osman TÜRKAY'ın *Ölümsüzlük Acısı* (4 perde, 34 sahne), Bilgesu ERENUS'un *Halide* (2 perde) den oluşmaktadır.

SONUÇ

1986- 2000 yılları arası, konusunu Türk Tarihinden alan tiyatrolar açısından oldukça verimli ve önemli bir dönemdir. Bu dönem içerisinde Türk tarihinin çeşitli dönemlerini anlatan bir çok eser verilmiştir. Verilen eser sayısının geçmiş dönemlere göre artmış olması bu dönem içerisinde Cumhuriyet'in 75. yılı kutlamaları ve 1991 yılının Yunus Emre Sevgi Yılı olarak kabul edilmesi olmuştur.

Bu dönemde verilen bir çok oyun biyografik- tarihsel oyun niteliğindedir. Bu durum tarihe geçmiş ünlü şahısların insanî yanlarının da anlaşılması ve onları buldukları dönem içerisinde değerlendirebilmek için önemlidir.

Bu dönemde verilen eserlerin özellikle Millî Mücadele dönemini anlatan tezli oyunlar olduğu görülür. Bu eserlerde, teknik konulara, dil ve üslûba pek dikkat edilmediği, mesajın verilmesine çalışıldığı gözlenir. Bu konuyu içeren eser sayısı geçmiş döneme göre artmış ve sanat kaygısından uzaklaşmıştır.

Bu dönemde yazılan eserlerde Osmanlı dönemi yoğun olarak işlenmiş, Osmanlı ile ilgili de daha çok yapılan haksızlıklara, evlat ve kardeş katline ayrıca Sultanların saraydaki entrikalarına sıkça yer verilmiştir.

Bu dönemde verilen eserlerin çok büyük bir bölümü nesirle yazılmıştır. Özellikle A Turan Oflazoğlu'nun Manzum ve dil- üslûp olarak kaliteli tiyatroları dikkat çekicidir. Bunlar, sanat değeri taşıyan önemli tiyatrolardır. Nesirle yazılan eserlerde de alıntı şiirlere sıkça yer verilmiş, bu şekilde oyunların coşku ve heyecanına katkıda bulunulmaya çalışılmıştır. Bu şiirler, Yunus'u anlatan eserlerin sayısındaki fazlalık nedeniyle bazen Yunus'un ilahileri , Osmanlı dönemini anlatanlarda ise divan şiirleri olarak seçilmiştir. Nedim'in hayatını anlatan bir eser vesilesiyle de Şair Ahmet Nedim'in bir çok şiirine yer verilmiştir. Az da olsa nazım-nesir karışık yazılmış eserler de vardır.

Bu dönemde tiyatro konusunda bilinen isimler olan Turan Oflazoğlu, Orhan Asena, Turgut Özakman, Güngör Dilmen, Recep Bilginer ve Nezihe Araz'ın eserleri teknik kusurlardan uzak ve önemli eserlerdir. İçlerinde sergilendikleri dönemde çeşitli ödüller alanlar da vardır.

1986- 2000 yılları arası, konusunu Türk Tarihinden alan tiyatrolar içerisinde geçmiş dönemlerden farklı olarak dikkati çeken bir özellik de yakın tarihi konu olan birkaç eser verilmiş olmasıdır. Bu eserlerle, 1980 ihtilâli, Kubilay olayı ve Bulgaristan'daki Türklere yapılan zulüm işlenmiştir.